

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยเป็นมรดกล้ำค่าทางวัฒนธรรมที่ทุกคนภาคภูมิใจในฐานะเป็นภาษาประจำชาติ เพราะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อความหมาย ช่วยสร้างความเข้าใจและความรู้สึกที่ดีต่อกันระหว่างคนในชาติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ภาษาไทยมีความสำคัญทางด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรม การศึกษา การติดต่อสื่อสารและการปกครอง ดังที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2529, หน้า 10) ได้ทรงนิพนธ์ไว้ว่า “ภาษาเป็นวัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์ในการสื่อสารและเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตในสังคมด้านต่าง ๆ การเรียนรู้ภาษาจึงต้องอาศัยการได้ยิน ได้ฟัง การอ่าน การคิด การพูดและเขียนบ่อย ๆ”

การเขียนเป็นทักษะที่มนุษย์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อการศึกษา การทำงาน และติดต่อสื่อสารทั่วไป อันเป็นการถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายมายังผู้รับสาร การสื่อสารถ้าผู้ส่งสารและผู้รับสารเข้าใจไม่ตรงกัน ก็อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดและมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อกันได้ การเขียนนับว่ามีความสำคัญต่อการสื่อสารมาก ดังที่ Raimes (1983, p.13) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนว่า การเขียนเป็นการส่งสารที่จำเป็นในสถานการณ์ของโลกปัจจุบันซึ่งมีความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านวิทยาศาสตร์ การศึกษา เทคโนโลยี เพราะต้องอาศัยทักษะการเขียนในการเผยแพร่ความรู้ไปสู่ผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ นฤมล ม่วงไทย (2543, หน้า 2) ได้ให้ความสำคัญการเขียนไว้ว่า การเขียนนับเป็นทักษะที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับทุกคนที่ใช้ในการสื่อสาร เรียนรู้และการประกอบอาชีพ เพราะการเขียนเป็นทักษะที่ยากที่สุดต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นศาสตร์ หมายความว่า ความรู้ที่ฝึกฝนได้ และเป็นศิลป์หมายความว่า เป็นเทคนิควิธีการเขียนแต่ละคนที่จะทำให้ผู้รับสารเข้าใจงานเขียนนั้น

การเขียนที่มีประสิทธิภาพนั้นนอกจากจะสื่อสารให้คนเข้าใจแล้ว ต้องแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นงานเขียนที่เกิดจากจินตนาการของผู้เขียนเอง โดยมีได้ลอกเลียนแบบผู้อื่น มีอิสระที่จะคิดรูปแบบให้แปลกใหม่ แตกต่างไปจากแนวคิดที่มีอยู่ มีความน่าสนใจ ไม่ซ้ำแบบใครให้เกิดผลงานที่มีคุณค่าทางความคิดริเริ่มอย่างเด่นชัด ซึ่งการเขียนประเภทนี้เรียกว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ (ปราณี สุรสิทธิ์, 2541, หน้า 57) ซึ่งปัจจุบันการเขียนเชิงสร้างสรรค์ นับว่าเป็นทักษะที่

จำเป็นในการพัฒนาการศึกษาภาคทฤษฎีหนึ่ง เพราะการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นทักษะพื้นฐานที่ช่วยให้เด็กได้กล้าแสดงออกในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด จินตนาการและประสบการณ์ โดยเชื่อมโยงลำดับความคิดให้เป็นถ้อยคำที่สละสลวย สามารถเขียนได้หลายมุม แปรทกและไม่ซ้ำแบบใคร เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นได้เข้าใจตรงกับผู้เขียนต้องการและได้ผลงานที่แปลกใหม่ ไม่เหมือนใคร การเขียนสร้างสรรค์ยังช่วยในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และปัญหาแปลกใหม่ซึ่งเกิดขึ้นตลอดเวลาได้อีก การที่จะดำรงชีวิตหรือปรับตัวให้อยู่ในสภาพของสังคมลักษณะนี้ได้จะต้องอาศัยทักษะที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และความกล้าแสดงออกในด้านความคิดให้มากขึ้นโดยลำดับ การเขียนเชิงสร้างสรรค์ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยทำให้ผู้เขียนได้สะท้อนความคิดของตนเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมและยังได้ใช้จินตนาการ ประสบการณ์ ความรู้ที่มีอยู่ในตัวผู้เขียนเสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พร้อมกับกระตุ้นให้ผู้อ่านได้นำแนวคิดไปคิดสร้างสรรค์ในงานต่าง ๆ เช่นงานประดิษฐ์ งานประพันธ์ บทเพลง คำขวัญ งานศิลปะและแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้ดีขึ้นและเจริญก้าวหน้าต่อไป การเขียนเชิงสร้างสรรค์นอกจากจะทำให้ผู้เขียนเชิงสร้างสรรค์มีโอกาสได้แสดงออก ได้ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้แล้ว ยังสามารถช่วยให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลินและนำความคิดไปสานต่อ เพื่อพัฒนาสังคมให้มีความทันสมัยและดีกว่าที่เป็นอยู่ต่อไปได้อีกด้วย (นิจ จันทรมล, 2545, หน้า 1)

จากความสำคัญของการพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในระดับประถมศึกษา และการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ได้แสดงให้เห็นว่าพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะลดลงถ้าไม่ได้รับการกระตุ้นอย่างเพียงพอ ดังนั้นหากได้มีการฝึกเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านนี้แล้ว จะเป็นการช่วยให้เด็กคงไว้และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ดี แม้จะเป็นที่ตระหนักว่าการเขียนเชิงสร้างสรรค์สมควรให้เด็กได้รับการฝึกฝนตั้งแต่เด็ก แต่สภาพปัจจุบันที่พบคือ ครูยังสอนโดยเน้นการจำและเขว้าปัญญามากกว่าเน้นด้านความคิดสร้างสรรค์ ขาดการกระตุ้นพัฒนาการและส่งเสริมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จึงทำให้เด็กไม่กล้าแสดงออกและขาดทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ การฝึกคิดในเรื่องประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันและเนื้อหาในบทเรียน นักเรียนยังขาดความมั่นใจในความรู้ ความคิด ทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดหรือลำดับความคิดออกมาเป็นถ้อยคำที่ไพเราะ สละสลวยและสำนวนภาษาได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ จึงเป็นสาเหตุให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายและคิดว่าการเขียนเป็นเรื่องยาก (นิจ จันทรมล, 2545, หน้า 1)

ดังนั้นครูทุกคนสามารถที่จะกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้โดยการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกทางด้านพฤติกรรมและแสดงความคิดได้โดยเสรี ไม่ควรเคร่งครัดในเรื่องของหลักเกณฑ์ทางภาษา การสะกดคำ หรือกำหนดกฎเกณฑ์ให้มากนัก แต่ควรสนใจเรื่อง

ความคิดและจินตนาการที่เด็กแสดงออกมามากกว่า (ศิริรัตน์ หน้ายมี, 2538, หน้า 1) ซึ่งการสอนเขียนที่ส่งเสริมการพัฒนาความคิดได้มาก คือ การสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ เพราะการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ เป็นการฝึกทักษะการคิดเพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางการเขียนของนักเรียนให้ดีขึ้น และเป็นการฝึกทักษะการเขียน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนให้กว้างขวาง (ขจิตพรพรรณ ประดิษฐ์พงศ์, 2535, หน้า 4) ซึ่งสอดคล้องกับ อัจฉรา ชิวพันธ์ (2535, หน้า 4) ได้กล่าวถึงการเขียนเชิงสร้างสรรค์ว่า เป็นการเขียนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถทางจินตนาการได้ดีกว่าเขียนชนิดอื่น ๆ เด็กที่มีโอกาสได้ฝึกฝนการเขียนสร้างสรรค์บ่อย ๆ จะมีวุฒิภาวะทางการเขียนได้ดีกว่าเด็กซึ่งฝึกฝนเฉพาะการเขียนตามรูปแบบ

ผลการวิจัยสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา ของกองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ สมรรถภาพที่มีปัญหาได้แก่ทักษะการอ่านและการเขียน ซึ่งสอดคล้องกับที่ อัจฉรา ชิวพันธ์ (2535, หน้า 3) วรรณิการ์ พวงเกษม (2534, หน้า 23) ขจิตพรพรรณ ประดิษฐ์พงศ์ (2535, หน้า 4) และ อารี พันธุ์มณี (2547, หน้า 1) ที่กล่าวถึงสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนขาดทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เพราะนักเรียนมีความเบื่อหน่ายในการเขียน ขาดสุนทรียภาพทางภาษา ไม่ได้รับการฝึกเขียนเชิงสร้างสรรค์และขาดทักษะการเสริมสร้างทางจินตนาการอย่างอิสระ ซึ่งชโลบล ทศวิไล (2524, หน้า 155-156) ได้ศึกษาวิจัยผลการใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ทางภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า เมื่อนักเรียนได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่มีภาพและภาษาเป็นสื่อเร้า กระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดขึ้นก่อนที่จะลงมือเขียน ทำให้นักเรียนในกลุ่มทดลองมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ทางภาษาไทยหลังการฝึกสูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งได้รับการสอนตามแนวคู่มือครูภาษาไทย ของกรมวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับการทดลองของ ดิลก ดิลกานนท์ (2534, หน้า 1) ที่ได้ทดลองสร้างชุดฝึกทักษะการคิดสร้างสรรค์ขึ้น 4 ทักษะ คือ ทักษะด้านการรับรู้ (perception) ทักษะด้านการอุปมา (analogy) ทักษะการโยงความสัมพันธ์ (association) และทักษะด้านการจินตนาการ (imagination) และทดลองใช้มีลักษณะเป็นแบบฝึกให้เขียนตอบโดยใช้รูปภาพและภาษาเป็นสื่อเร้ากระตุ้นให้คิดก่อนเขียนผลของการทดลองใช้แบบฝึกสรุปได้ว่าแบบฝึกทักษะการคิดที่สร้างขึ้นนั้น สามารถส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนให้สูงขึ้น และนักเรียนที่ใช้แบบฝึกจะมีความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้ใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิจัยดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นว่าความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้นสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้หากมีการเลือกใช้เทคนิควิธีการในการพัฒนาที่เหมาะสม ดังนั้นจำเป็นต้องมีการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ควบคู่ไปกับการพัฒนาความคิด

สร้างสรรค์ เพราะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ถือเป็นจุดประสงค์ประการหนึ่งที่ต้องมีการพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวเด็กอย่างสม่ำเสมอ มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะที่ใกล้เคียงกันว่า “การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ถือว่าเป็นการเขียนที่ช่วยให้ผู้เขียนได้แสดงความสามารถในการจินตนาการได้ดีที่สุดซึ่งจินตนาการเหล่านั้นก็คือความคิดสร้างสรรค์นั่นเอง” (สุภาพ ช่างสอน. 2549, หน้า 4)

การเขียนเชิงสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้หลายวิธี เช่น การฝึกความไวในการรู้สึก การฝึกอุปมาอุปไมยความเหมือน (synectics) การฝึกจินตนาการ การระดมพลังสมอง กิจกรรมกลุ่ม เทคนิคการคิดแบบหวนหกโบ เป็นต้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะใช้แนวทางการฝึกคิดกิจกรรมซินเนคติกส์ ของกอร์ดอน (Gordon) ซึ่งได้เสนอวิธีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยการสร้างความคุ้นเคยในสิ่งที่แปลกใหม่ (strange familiar) และสร้างความแปลกใหม่กับสิ่งที่คุ้นเคย (familiar strange) โดยใช้การอุปมาเป็นพื้นฐานของการคิด เพื่อให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ แปลก ๆ และกว้างไกล (Gordon, อ้างถึงใน ประสาท อินทรปรีดา, 2532, หน้า 14) กิจกรรมซินเนคติกส์ เป็นกิจกรรมที่ถือรูปแบบหนึ่งในการนำไปพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เพราะการใช้กิจกรรมเปรียบเทียบจะช่วยกระตุ้นจินตนาการของนักเรียน ช่วยให้พวกเขาสามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด นักเรียนสามารถแสวงหาความคิดใหม่ ๆ มีความมั่นใจกับความคิดแปลก ๆ ยอมรับความคิดของตนเองและผู้อื่น (กรรณก ฐปประสม, 2537, หน้า 9) จากผลการวิจัยของ นางนุช ชาญวิฑิตกุล (2545, หน้า 31-32) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยผลการฝึกคิดแบบซินเนคติกส์ ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนที่ได้ฝึกคิดแบบซินเนคติกส์ มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การฝึกคิดแบบซินเนคติกส์ เป็นกิจกรรมที่เด็กจะใช้จินตนาการของตนได้อย่างอิสระ ไม่จำกัดความคิด ดังจะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีอิสระในการคิดนั้น จะมีส่วนช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์และสอดคล้องกับ (Roger, 1959, pp. 78-80) ที่ศึกษาว่าภาวะที่ปลอดภัยทางจิตและภาวะมีเสรีในการแสดงออกจะช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้ รวมทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ขจิตพรธม ประดิษฐ์พงศ์ (2535, หน้า 53-55) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมซินเนคติกส์ ผลการศึกษาพบว่า หลังจากการสอนโดยใช้กิจกรรมซินเนคติกส์ ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการเขียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ด้วยเหตุที่ผู้วิจัยรับผิดชอบการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนวัดราษฎร์บำรุง ได้พบปัญหาจากการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเขียน คือ นักเรียนขาดความสามารถในการเขียนเรื่อง ไม่สามารถเขียนเรื่องได้และเขียนเรื่องได้คุณภาพไม่ดี ซึ่งเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จะต้องดำเนินการหาวิธีช่วยในการแก้ปัญหาคือความสามารถในการเขียนของนักเรียน โดยเฉพาะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งจะต้องได้รับการฝึกฝนที่ถูกต้องตามขั้นตอนการ

เขียน เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความคล่องแคล่ว ชำนาญ มีพื้นฐานทางการเขียน เพื่อนำไปใช้เขียนในระดับที่สูงขึ้น ผู้วิจัยตระหนักในความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้พยายามศึกษาค้นคว้าหาวิธีการแก้ปัญหาให้กับนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และมีคุณภาพ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมชินเนคติกส์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ให้กับนักเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการเขียนเชิงสร้างสรรค์ก่อนและหลัง ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมชินเนคติกส์
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลัง ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมชินเนคติกส์
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมชินเนคติกส์ กับนักเรียนที่สอนแบบปกติ
4. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการสอนสอนโดยใช้กิจกรรมชินเนคติกส์ กับนักเรียนที่สอนแบบปกติ

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมชินเนคติกส์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมชินเนคติกส์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมชินเนคติกส์ จะสูงกว่าการสอนแบบปกติ
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมชินเนคติกส์ จะสูงกว่าการสอนแบบปกติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2552 กลุ่มโรงเรียนเมืองบางปู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ประกอบด้วย นักเรียนโรงเรียนวัดราษฎร์โพธิ์ทอง โรงเรียนบ้านคลองหลวง โรงเรียนพิบูลย์ประชาบาล โรงเรียนเอี่ยมสุรีย์ โรงเรียนวัดตำหรุมิตรภาพที่ 65 โรงเรียนคลองเสาธง โรงเรียนชุมชนวัดราษฎร์บำรุง และโรงเรียนคลองบางปู จำนวน 23 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 895 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนชุมชนวัดราษฎร์บำรุง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน รวม 60 คน โดยกำหนดให้ห้องเรียนที่ 1 เป็นกลุ่มควบคุม และห้องเรียนที่ 2 เป็นกลุ่มทดลอง ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยการจับสลาก

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ วิธีสอน มี 2 วิธี คือ วิธีสอนโดยใช้กิจกรรมชินเนคคิดส์ และวิธีสอนแบบปกติ

2.2 ตัวแปรตาม คือ

2.2.1 ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์

2.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย

3. เนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้วิจัยใช้เนื้อหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สาระที่ 2 การเขียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

3.1 สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐานการเรียนรู้ ท.2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1 (ป. 1-3)

3.2.1. สามารถเขียนคำได้ถูกความหมายและสะกดการันต์ถูกต้อง ใช้ความรู้และประสบการณ์เขียนประโยค ข้อความและเรื่องราวแสดงความคิด ความรู้สึก ความต้องการและจินตนาการ รวมทั้งใช้กระบวนการเขียนพัฒนางานเขียน

3.2.2. มีมารยาทการเขียนและนิสัยรักการเขียน และใช้ทักษะการเขียนจดบันทึกความรู้ ประสบการณ์และเรื่องราวในชีวิตประจำวัน

3.3 สาระการเรียนรู้

3.3.1 การเขียนเรื่องจากภาพ

3.3.2 การเขียนเชิงสร้างสรรค์

3.3.3 การเขียนแสดงความรู้สึก

3.3.4 การเขียนบรรยายภาพ

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

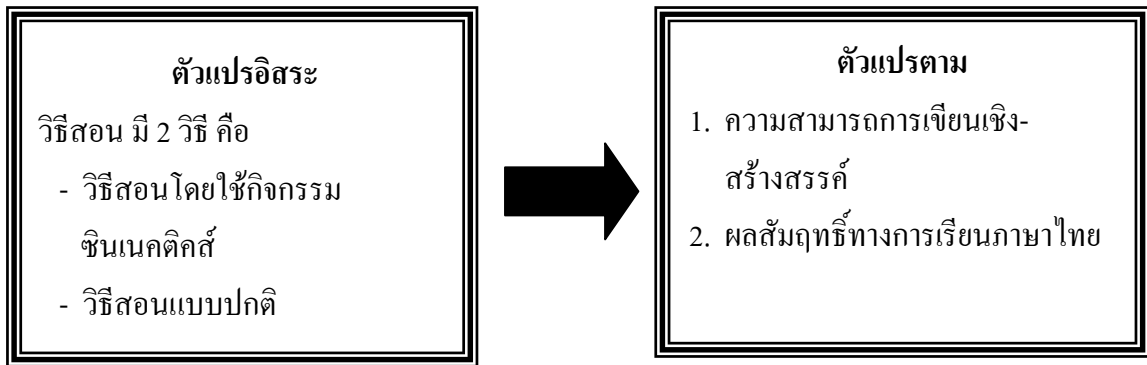
ทำการทดลอง ปีการศึกษา 2552 จำนวน 30 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 30 ชั่วโมง และใช้เวลาทดสอบก่อนและหลังเรียน 4 ชั่วโมง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมจินตนาการเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้กลไกความคิด 2 ลักษณะ คือ ทำสิ่งที่คุ้นเคยให้เป็นสิ่งที่แปลกใหม่ และ ทำสิ่งที่แปลกใหม่ให้เป็นสิ่งที่คุ้นเคยโดยใช้การอุปมาอุปไมยเปรียบเทียบจากลักษณะ หรือหน้าที่ของสิ่งที่เห็น 4 ประการได้แก่

1. การอุปมาโดยตรง พิจารณาถึงสิ่งอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับสิ่งที่กำหนดให้
2. การอุปมาตนเอง เปรียบเทียบตนเองกับสิ่งที่กำหนดให้
3. อุปมาสัญลักษณ์ ใช้สัญลักษณ์เพื่ออธิบายลักษณะบางอย่างของสิ่งที่กำหนดให้
4. การอุปมาเพื่อฝัน จินตนาการสิ่งที่กำหนดให้

ซึ่งกระบวนการดังกล่าวช่วยเสริมสร้างให้เกิดการพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ดังภาพประกอบ

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่เน้นการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมซินเนค-ติคส์ ผู้สอนและผู้ช่วยวิจัย จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะการจัดการเรียนรู้และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยผู้ช่วยวิจัยจะต้องได้รับการอบรมเป็นอย่างดีและนักเรียนจะต้องได้รับการฝึกให้สามารถเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมซินเนคติคส์ก่อนการเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมซินเนคติคส์ หมายถึง แผนที่แสดงรายละเอียดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซินเนคติคส์ ประกอบด้วย ผังมโนทัศน์ สาระสำคัญ มาตรฐานการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระ/ทักษะการเรียนรู้ ชิ้นงาน การวัดประเมินผล สื่อ/แหล่งเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของกิจกรรมซินเนคติคส์ เพื่อนำไปใช้จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

2. วิธีสอนโดยใช้กิจกรรมซินเนคติคส์ (synectics) หมายถึง แบบแผน วิธีการ ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งฝึกให้นักเรียนคิด โดยเน้นที่การสร้างความคุ้นเคยในสิ่งที่แปลกใหม่ (strange familiar) และสร้างความแปลกใหม่กับสิ่งที่คุ้นเคย (familiar Strange) โดยการใช้การอุปมา (analogy) เป็นพื้นฐานของการคิดซึ่งการอุปมามี 4 ลักษณะดังนี้ (สุภาพ ช่างสอน. 2549, หน้า 9-10)

2.1 การอุปมาโดยตรง โดยให้นักเรียนคิดพิจารณาถึงสิ่งอื่น ๆ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับสิ่งที่กำหนดให้

2.2 การอุปมาตนเอง โดยให้นักเรียนเปรียบเทียบตนเองเป็นสิ่งที่กำหนดให้ แล้วถามตนเองว่าถ้านักเรียนเป็นสิ่งนั้นแล้วนักเรียนจะรู้สึกอย่างไร

2.3 การอุปมาสัญลักษณ์ ใช้สัญลักษณ์เพื่ออธิบายลักษณะบางอย่างของสิ่งที่กำหนดให้

2.4 การอุปมาเพื่อฝัน โดยให้นักเรียนจินตนาการในสิ่งที่กำหนดให้ โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ขั้นนี้ครูสอนให้นักเรียนเขียนเรื่องราวต่าง ๆ ที่ต้องการ เช่น ให้เขียนบรรยาย ผู้เรียนทำงานตามปกติ เสร็จแล้วเก็บผลงานไว้

ขั้นที่ 2 ขั้นเปรียบเทียบสิ่งที่คุ้นเคย เป็นการเปรียบเทียบของสองสิ่ง หรือมากกว่า โดยการเปรียบเทียบความเหมือน หรือความแตกต่าง เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นอีกมุมมองหนึ่ง

ขั้นที่ 3 ขั้นเปรียบเทียบกับตนเอง เป็นขั้นตอนในการนำตนเองไปเปรียบเทียบกับสิ่งอื่น ๆ ซึ่งทำให้ผู้เรียนต้องทำตนเหมือนสิ่งที่ต้องการเปรียบเทียบ และบรรยายความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อตนเองเป็นสิ่งนั้น

ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างและอธิบายคำที่มีความหมายขัดแย้งกัน ให้ผู้เรียนนำคำหรือวลีที่ได้จากการเปรียบเทียบในขั้นที่ 2 และ 3 มาประกอบเป็นคำใหม่ที่มีความหมายของคำคู่ขัดแย้งกัน ในตัวเอง ครูและผู้เรียนช่วยกันอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง

ขั้นที่ 5 ขั้นสร้างสรรค์ผลงาน ผู้สอนให้นักเรียนนำผลงานที่ทำไว้เดิมในขั้นที่ 1 ออกมาทบทวนใหม่และลองเลือกแนวคิดที่ได้ใหม่มาเขียน หรือสร้างเป็นผลงานของตนเอง

ขั้นที่ 6 ขั้นชื่นชมผลงาน ให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานของตน ครูและผู้เรียนร่วมวิพากษ์วิจารณ์และชื่นชมผลงาน

3. วิธีสอนแบบปกติ หมายถึง การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดราษฎร์บำรุง

4. ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง ข้อคำถามที่ใช้ในการวัดความสามารถในการเขียนเรียงเรียงความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการ ด้วยถ้อยคำที่สละสลวย มีแนวคิดแปลกใหม่ น่าสนใจ เป็นตัวของตัวเองและมีคุณค่าในทางสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่วัดโดยใช้แบบทดสอบจัดทำเป็นข้อคำถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบทดสอบเขียนตอบอัตนัย เป็นคำถามปลายเปิดให้นักเรียนเขียนตอบ ซึ่งมีข้อทดสอบทั้งหมด 4 ข้อ ใช้เวลาทดสอบ 30 นาที คะแนนเต็ม 30 คะแนน

ตอนที่ 2 แบบทดสอบการเขียนเรื่องจากภาพและจากนิทานที่กำหนดให้ โดยมีข้อทดสอบทั้งหมด 2 ข้อ ใช้เวลาในการทดสอบ 60 นาที คะแนนเต็ม 40 คะแนน

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ข้อคำถามที่สร้างขึ้นใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามเนื้อหาที่ใช้ในการทดลองโดยยึดเกณฑ์ตามการวิเคราะห์หลักสูตร โดยใช้แบบทดสอบที่สร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีเกณฑ์การตรวจให้คะแนน คือ ตอบถูกต้องตามเฉลยให้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ได้แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย โดยใช้กิจกรรมจินตนาการไปใช้ในการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน
2. เป็นแนวทางให้ครู อาจารย์ ได้นำวิธีการฝึกคิดโดยใช้กิจกรรมจินตนาการไปใช้ในการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี